

CON 284

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग**तुरुंग अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा**

मुंबई, गुरुवार, दिनांक २७ जून २०१३

[वेळ : सकाळी ९-३० ते दुपारी १२-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक १

ऑर्गनायझेशन ऑफ गव्हर्नमेंट अॅण्ड सर्व्हिस मॅटर्स

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नांचे गुण समासात दर्शविले आहेत.

(३) पुस्तकातील मजकूर जसाचा तसा उतरविल्यास गुण कमी केले जातील.

	गुण
१. महाराष्ट्र शासनाच्या गृह विभागातील विविध विभाग व कार्यालये यांची संरचना व कामकाज स्पष्ट करा.	२०
२. संघटनेची प्रमुख तत्त्वे स्पष्ट करा.	२०
३. (अ) विभागीय चौकशीची कार्यपद्धती विशद करा.	१०
(ब) जिल्हा दंडाधिकारी यांचे दंडाधिकारीय कामकाज विशद करा.	१०
४. (अ) तुरुंग प्रशासनात विभागीय महसूल आयुक्त यांची भूमिका विशद करा.	१०
(ब) लोकलेखा समितीबद्दल थोडक्यात लिहा.	१०
५. (अ) संरक्षण प्रकल्प संघटनेबाबत थोडक्यात लिहा.	१०
(ब) संघटनेत अधिकाऱ्यांच्या विकेंद्रीकरणाचे महत्त्व उदाहरणासह स्पष्ट करा.	१०
६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—	२०
(अ) लोकसभा	
(ब) जिल्हा पोलीस अधीक्षक	
(क) अॅडमिनिस्ट्रॅटिव्ह स्टाफ कॉलेज	
(ड) जगसंपर्क	
(इ) राज्यपाल	
(फ) तुरुंग अधिकारी यांची कामे.	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR THE OFFICERS
OF THE JAIL DEPARTMENT**

MUMBAI, THURSDAY, 27TH JUNE 2013

[TIME — 9-30 A.M. TO 12-30 P.M.]

(FULL MARKS — 100)

PAPER I

ORGANISATION OF GOVERNMENT AND SERVICE MATTERS

(With Books)

N.B.—(1) Attempt any *five* questions.

(2) The marks for each question are indicated in the margin.

(3) Indiscriminate copying from the books will be discounted.

	Marks
1. Explain structure and function of departments and offices under the Home Department of Government of Maharashtra ?	20
2. Explain principles of Organization.	20
3. (a) Explain procedure of departmental enquiry in short ?	10
(b) Explain magisterial functions of District Magistrate.	10
4. (a) Explain the roll of Divisional Revenue Commissioner in Jail Administration.	10
(b) Give short note on Public Account Committee.	10
5. (a) Give short note on Defence Projects Organisation.	10
(b) Why decentralization is important in organization ? Explain with example.	10
6. Give short notes (any <i>four</i>) :—	20
(a) Loksabha	
(b) District Superintendent of Police	
(c) Administrative Staff College	
(d) Public Relations	
(e) Governor	
(f) Functions of Jailor.	

CON 285

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

तुरुंग अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा
मुंबई, गुरुवार, दिनांक २७ जून २०१३
[वेळ : दुपारी २-०० ते सायंकाळी ५-००]
(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक २

बॉम्बे सिव्हिल सर्व्हिसेस रुल्स, वगैरे
(पुस्तकांसह)

- सूचना.**—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) प्रत्येक प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(३) पुस्तकातील मजकूर जसाच्या तसा उतरविल्यास गुण कमी केले जातील.
	गुण
१. रजेचे निरनिराळे प्रकार नमूद करून अर्धवेतनी रजेबाबत सविस्तर टिप्पणी लिहा.	२०
२. वित्तीय औचित्याची तत्त्वे स्पष्ट करा.	२०
३. शासकीय कर्मचाऱ्यांना अनुज्ञेय निवृत्तिवेतनाचे प्रकार सांगून कुटुंब निवृत्तिवेतनाबाबत सविस्तर टिप्पणी लिहा.	२०
४. खालील नमूद केल्या प्रसंगी शासकीय कर्मचाऱ्यांचे वेतन कसे नियमित केले जाईल ते स्पष्ट करा :— (अ) प्रथम नियुक्तीचे वेळी (ब) जास्त जबाबदारी असलेल्या पदावरील पदोन्नतीचे वेळी (क) जास्त जबाबदारी नसलेल्या पदावरील पदोन्नतीचे वेळी (ड) संवर्गातील पदांची संख्या कमी झाल्यामुळे निम्न पदावरील पदावनीतीचे वेळी.	२०
५. फरक स्पष्ट करा (कोणतेही चार) :— (अ) आवर्ती खर्च व अनावर्ती खर्च (ब) शुल्क व मानधन (क) विशेष वेतन व अतिरिक्त वेतन (ड) निलंबन व बडतर्फी (इ) घरभाडे भत्ता व स्थानिक पूरक भत्ता	२०
६. संक्षिप्त टिप्पणी लिहा (कोणत्याही चार) :— (अ) भ.नि.नि. ना परतावा अग्रिम (ब) पदग्रहण अवधी (क) आकस्मिकता निधी (ड) वार्षिक वित्तीय विवरणपत्र (इ) उदरनिर्वाह वेतन.	२०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR THE OFFICERS OF THE JAIL
DEPARTMENT**

MUMBAI, THURSDAY, 27TH JUNE 2013

[TIME—2-00 P.M. TO 5-00 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER II

BOMBAY CIVIL SERVICES RULES, ETC.

(*With Books*)

N.B.—(1) Answer any *five* questions.

(2) All questions carry *equal* marks.

(3) Indiscriminate copying from the books will be discounted.

	Marks
1. Enlist the different kinds of leave and give a detailed note on half pay leave.	20
2. Explain the canons of financial propriety.	20
3. Enlist different kinds of pensions admissible to Government Servants and give a detailed note on family pension.	20
4. How the pay of Government Servant is regulated under the following circumstances ? Explain :—	20
(a) At the time of first appointment.	
(b) At the time of promotion to another post which carry higher responsibility.	
(c) At the time of promotion to another post which does not carry higher responsibility.	
(d) At the time of reversion to lower post for the reason of reduction in number of posts in that cadre.	
5. Distinguish between (any <i>four</i>) :—	20
(a) Recurring and Non-recurring expenditure	
(b) Fees and Honorarium.	
(c) Special Pay and Additional Pay	
(d) Suspension and Dismissal	
(e) H.R.A. and C.L.A.	
6. Write short notes on (any <i>four</i>) :—	20
(a) G.P.F. non-refundable advance	
(b) Joining Time	
(c) Contingent Fund	
(d) Annual Financial Statement	

CON 286

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

तुरुंग अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, शुक्रवार, दिनांक २८ जून २०१३

[वेळ : सकाळी ९-३० ते दुपारी १२-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ३

प्रिझन्स ॲक्ट, प्रिझन्स ॲक्ट, वगैरे

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्या त्या प्रश्नाच्या समोरील समासात दर्शविले आहेत.

(२) पुस्तकातील जशीच्या तशी उतरवलेली उत्तरे विचारात घेतली जाणार नाहीत.

	गुण
१. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा :—	२०
(अ) ट्रान्सफर ऑफ प्रिझन्स ॲक्ट, १९५० अंतर्गत कैद्याचे एका राज्यातून दुसऱ्या राज्यात स्थलांतर करावयाची कार्यपद्धती विशद करा.	
(ब) प्रिझन्स ॲक्ट, १९०० अंतर्गत वेडा / माथेफिरू कैद्यासंबंधीच्या तरतुदी लिहा.	
(क) कैद्यास साक्षीसाठी अथवा दोषारोपास उत्तर देण्यासाठी हजर राहण्यासाठी प्रिझन्स (कोर्टातील हजेरी) ॲक्ट, १९५५ अंतर्गत न्यायालयास असणाऱ्या अधिकाराबाबत लिहा.	
(ड) कैद्यामधील शिस्त कशाप्रकारे राखली जाते ?	
(इ) कैद्यांना काम देण्याबाबतच्या तरतुदी विशद करा.	
२. प्रिझन्स ॲक्ट, १८९४ अंतर्गत तुरुंगातील विविध अधिकाऱ्यांचे अधिकार व जबाबदाऱ्या याबाबतची माहिती लिहा.	१५
किंवा	
तुरुंगातील गुन्हे (प्रिझन्स ऑफेन्सेस) कोणते आहेत व त्यासाठी कोणती शिक्षा देण्यात येते.	
३. प्रोवेशन ऑफ ऑफेंडर्स ॲक्ट, १९५८, अन्वये प्रोवेशन अधिकारी म्हणून कोणाची नियुक्ती करण्यात येते ? त्याची कर्तव्ये काय आहेत ?	१०
४. अपराध्याला बोस्टल स्कूलमधून परवाना देऊन सोडविण्याबाबतचे अधिकार स्पष्ट करा.	१०
५. मुंबई पोलीस ॲक्ट, १९५१ अंतर्गत भटके कुत्रे व अयोग्य प्राणी यांचा नायनाट करण्याच्या पोलिसांच्या अधिकाराबाबत लिहा.	१०
६. खालीलपैकी कोणत्याही तीन विषयांवर टिपा लिहा :—	१५
(अ) “फौजदारीपात्र कट” याची व्याख्या व शिक्षा.	
(ब) “उमेदवार”, “निवडणूकविषयक हक्क” आणि “लाचलुचपत”	
(क) अपहरण, अपनयन व त्याबाबतची शिक्षा.	
(ड) जामीन देण्याविषयी उच्च न्यायालयाचे किंवा सत्र न्यायालयाचे अधिकार.	
(इ) विवक्षितबाबतीत राज्याच्या खर्चाने आरोपीला कायदेविषयक सहाय्य.	
७. फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ अंतर्गत संक्षिप्त संपरीक्षा करण्याचे अधिकार व कार्यपद्धती विशद करा.	१०
८. कोणत्या प्रसंगांमध्ये एखाद्या व्यक्तीस वॉरंटशिवाय देखील अटक करता येऊ शकते. ते नमूद करा.	१०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR THE OFFICERS OF THE JAIL
DEPARTMENT**

MUMBAI, FRIDAY, 28TH JUNE 2013

[TIME—9-30 A.M. TO 12-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER III

PRISONS ACT AND PRISONERS ACT, ETC.

(With Books)

- N.B.*—(1) Marks for each question are indicated in the margin.
(2) Indiscriminate copying from the books will be discounted.

	Marks
1. Write short answers on any <i>four</i> of the following :—	20
(a) Removal of prisoners from one State to another, under Transfer of Prisoners Act, 1950.	
(b) State the provision relating to Lunatic Prisoners under the Prisoners Act, 1900.	
(c) Power of Courts to require appearance of prisoner to give evidence or answer a charge under the Prisoners (Attendance in Courts) Act, 1955.	
(d) How the discipline of prisoners is maintained ?	
(e) State provisions relating to employment of prisoners.	
2. State the Control and the duties of various officers of prisons under the Prisons Act, 1894.	15
<i>OR</i>	
What are the Prison Offences and what punishments are provided for such offences ?	
3. Who can be appointed as Probation Officer under Probation of Offenders Act, 1958 ? What are his duties ?	10
4. Explain the power to release an offender in a Borstal School on license.	10
5. Power for Destruction of Stray Dogs and Unfit Animals under Bombay Police Act, 1951.	10
6. Write short notes on any <i>three</i> of the following :—	15
(a) Criminal Conspiracy and punishment therefore	
(b) Candidate, Electoral Right and Bribery	
(c) Kidnapping, abduction and its punishments	
(d) Special powers of High Court or Court of Sessions regarding bail	
(e) Legal aid to accused at State expense.	
7. Explain the powers and procedure for Summary Trials. under criminal procedure code, 1973.	10

CON 287

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

तुरुंग अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा
मुंबई, शुक्रवार, दिनांक २८ जून २०१३
[वेळ : दुपारी २-०० ते सायंकाळी ५-००]
(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ४

महाराष्ट्र प्रिझन्स रुल्स, वगैरे
(पुस्तकांसह)

सूचना.—प्रत्येक प्रश्नाचे गुण उजव्या बाजूच्या समासात दर्शविण्यात आलेले आहेत.	गुण
१. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—	२०
(अ) नवीन बंदी कारागृहात दाखल करून घेणे.	
(ब) बंधांना काम नेमून देणारी समिती	
(क) माफी पद्धती.	
(ड) बंधांना घावयाच्या धार्मिक सवलती	
(इ) कारागृहातील निषिद्ध वस्तू.	
२. खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर सविस्तर टिप्पणी लिहा :—	२०
(अ) कारागृह अधिकारी व कर्मचारी यांचे प्रशिक्षण	
(ब) खुली वसाहत	
(क) बंधांना देण्यात येणाऱ्या शिक्षा	
३. बंधांना देण्यात येणाऱ्या संचित रजेवर सविस्तर निबंध लिहा.	२०
४. (अ) हक्क न दाखविलेल्या बंधांच्या संपत्तीची विल्हेवाट लावणे.	५
(ब) सिद्धदोष रात्रपहारेकरी याची कर्तव्ये.	५
५. फाशीची शिक्षा लागलेल्या सिद्धदोष बंधांस कारागृहात ठेवणे यावर सविस्तर निबंध लिहा.	१०
६. टिप्पणी लिहा (कोणत्याही दोन) :—	१०
(अ) दुय्यम कारागृहातील अपराध व शिक्षा	
(ब) दुय्यम कारागृहातील अभ्यागत समिती	
(क) दुय्यम कारागृहातून बंधांचे पलायन	
(ड) दुय्यम कारागृहातील बंधांची मालमत्ता	
७. टिप्पणी लिहा (कोणत्याही चार) :—	१०
(अ) पी.पी.सी. आणि यू.टी.सी. विवरण पत्र	
(ब) 'बी' विवरणपत्र	
(क) सिद्धदोष बंधांची नोंदवही (नोंदवही क्र. ३)	
(ड) बगीचा नोंदवही (नोंदवही क्र. ८)	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR THE OFFICERS OF THE JAIL
DEPARTMENT**

MUMBAI, FRIDAY, 28TH JUNE 2013

[TIME—2-00 P.M. TO 5-00 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER IV

MAHARASHTRA PRISONS RULES, ETC.

(With Books)

N.B.—Marks for each question has been shown under the bracket on the right hand side of the each question.

	Marks
1. Write short notes (any four) :—	20
(a) Admission of Prisoners	
(b) Work assignment committee	
(c) Remission system	
(d) Religious facilities to the prisoners	
(e) Articles prohibited in prison.	
2. Give detailed notes on (any two) :—	20
(a) Training for prison officers and staff	
(b) Open colonies	
(c) Punishment for prisoners	
3. Write eassy on furlough leave to the prisoners.	20
4. (a) Disposal of unclaimed property of prisoner.	5
(b) Duties or convict night watchman.	5
5. Write eassy on prisoners sentenced to death.	10
6. Write notes on (any two) :—	10
(a) Offence and punishment in Sub-Jail	
(b) Board of visitors in Sub-Jail	
(c) Escape of prisoner from Sub-Jail	
(d) Property of prisoners of Sub-Jail.	
7. Write notes on (any four) :—	10
(a) P.P.C. and U.T.C. Returns	
(b) "B" statement	
(c) Convict prisoners Register (Register No. 3)	
(d) Garden Register (Register No. 8)	
(e) Sales Journal (Register No. 23).	

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

तुरुंग अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा
मुंबई, शनिवार, दिनांक २९ जून २०१३
[वेळ : सकाळी ९-३० ते दुपारी १२-३०]
(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ५
करेक्शनल अॅडमिनिस्ट्रेशन
(पुस्तकांशिवाय)

सूचना.— (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

- (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(३) सुवाच्च हस्ताक्षरांना गुण प्राधान्य मिळेल.

१. बंधांच्या सुधारणा व पुनर्वसनाच्या दृष्टीकोनातून कारागृह उद्योग व्यवसाय कारागृह शेती व बंधांना पुरविण्यात येणारा रोजगार याचे कारणमिमांसासह महत्त्व स्पष्ट करा.
२. सविस्तर टिप्पणी लिहा (कोणत्याही चार) :—
(अ) अभिवचन रजा
(ब) कारागृहातील आणीबाणीचे प्रसंग
(क) बंधांसाठी समुपदेशन
(ड) खुल्या कारागृहासाठी बंदी निवड पद्धत
(इ) कारागृहाचे वरिष्ठ तुरुंग अधिकारी यांची कर्तव्ये.
३. शिक्षा म्हणजे काय? शिक्षेचे प्रकार विशद करून देहांत शासनाची शिक्षा अस्तित्वात ठेवण्यात यावी किंवा नाही यावर आपले स्वयंस्पष्ट विचार नमूद करा.
४. संघटीत गुन्हेगारीचा कारागृहातील सुधार प्रकल्प व कारागृहाची शिस्त यावर होणारा परिणाम याबाबत सविस्तर विवेचन करा.
५. कारागृह यंत्रणा कशी अस्तित्वात आली याबाबत विवेचन करून आदरणीय महात्मा गांधी यांच्या कल्पनेप्रमाणे ती चालविण्यासाठी सध्या काय करण्यात येते याबाबत सविस्तर विवेचन करावे.
६. महिलांवरील अत्याचारासंदर्भात शिक्षेच्या तरतुदीबाबत आपले मत स्पष्ट करा.
७. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :—
(अ) बंधांचे शास्त्रीय वर्गीकरण
(ब) पांढरपेशी गुन्हेगारी
(क) कारागृह अधीक्षकांची कर्तव्ये.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR JAIL OFFICERS OF
THE JAIL DEPARTMENT**MUMBAI, SATURDAY, 29TH JUNE 2013

[TIME—9-30 A.M. TO 12-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER V**CORRECTIONAL ADMINISTRATION***(Without Books)*

N.B.—(1) Attempt any *five* questions.

(2) All questions carry *equal* marks.

(3) Good handwriting will get better works.

1. Explain with reasons benefits of prison Industry, prison Agriculture and employment to prisoners in respect of reformation and rehabilitation of prisoners.
2. Write short notes (any *four*) :—
  - (a) Parole leave for the prisoners
  - (b) Emergencies in the Prisons
  - (c) Councelling to Prisoners
  - (d) Procedures for selection of prisoners for Open Prison.
  - (e) Duties of Senior Jailor.
3. What is punishment ? Explain types of punishment and submit your clear opinion as to wheather death penalty be retained as abolish.
4. “ Impact of organized crime on correctional programmes and prison discipline ” explain in detail.
5. Explaining as it how the prison system came into existence describe as to what is being done to run it according to the idea of Resp. Mahatma Gandhi.
6. Explain your opinion regarding emplimentation of punishment- Crime against women.
7. Write short notes (any *two*) :—
  - (a) Scientific classification of Prisoners
  - (b) White collar crime
  - (c) Duties of Superintendent.